

בס"ד, יום ראשון כה' אייר תש"ע

שם: _____ זמן: _____

מבחן שבועי מסכת שבועות י – מז (60)

א. (1) מה דעת ר' שמעון גבי שעירי הרגלים, ומהיכן יליף לה, וכיצד יליף לה? (2) מה דעת ר' מאיר גבי כפרתן של השעירים, ומהיכן יליף להו (פרט), ואיזה שעיר אינו בכלל, ומדוע? (3) מה היה פשיטא לגמ' בטעמו של ר' שמעון גבי כפרת השעירים, ומה הוקשה לגמ', ומדוע?

ב. (1) מה דעתו של ר' שמעון בן יהודה בדעת ר' שמעון גבי כפרת השעירים, ומהיכא יליף להו (פרט)? (2) מה הם תמידים שלא הוצרכו לציבור, ומאי עבדינן בהו (להמבואר בעמוד זה), ומה הדין בכהאי גוונא בקרבן יחיד, ומגלן? (3) מה היא "מותר הקטורת", ומאי עבדינן בה, ומדוע דווקא באופן זה? (4) באר הגידון האם קטורת הוי קדושת הגוף או קדושת דמים!

ג. (1) טבול יום שנגע בקטורת או במנחות, האם נטמאו (פרט), ומדוע? (2) קטורת או מנחות שעבר עליהם הלילה, האם נפטלו בלינה, ומדוע? (3) מה דין המפגל בחפינת הקטורת, או במנחות, או בקומץ המנחה? (4) למסקנת הגמ', מאי טעמא אפשר לפדות את הקטורת ואת התמידין התמימין שלא הוצרכו לציבור? ואיזה גדר קדושה יש עליהם, ומדוע?

ד. 1) פר ושעיר פנימי של יום הכיפורים או שעירי הרגלים שאבדו ונמצאו, מה תקנתם (פרט), ומדוע? 2) האם בעינן "העמדה והערכה" כדי לפדות (פרט)? 3) האם אפשר לפדות פרה אדומה (פרט), ומדוע? ואי נימא דאפשר, לצורך מה אפשר, ומדוע?

ה. 1) מנין לר' יוחנן דנחלקו ר' שמעון ורבנן בדין "לב בית דין מתנה עליהם"? והאם מאן דאמר אמרינן "לב בית דין מתנה" סבירא ליה דבכל גווני אמרינן לה, ומנין? 2) למאן דאמר לא אמרינן "לב בית דין מתנה", מאי עבדינן בתמידין או בשעירי חטאת שלא הוצרכו לציבור, ומדוע? 3) מה דינו של אשם או חטאת שמתו בעליהם או שנתכפרו, ומדוע? 4) "מה הן מביאין מן המותרות קיץ למזבח", באיזה מותרות איירי, ומה עבדינן בהו, וכמאן אזלא?

ו. 1) באר הנידון האם "בנות שוח" טובות הן אי לאו, ואמאי הובא בסוגיין? 2) באר את הנידון האם מקיצין בעולת העוף, ובאיזה אופן כולי עלמא מודו דאין מקיצין בעולת העוף, ומדוע? והאם יש אופן דלכולי עלמא מקיצין בה? 3) באר את דברי ר' יהודה אמר שמואל "קרבנות ציבור סכין מושכתן!" ומאי אתי לאשמועינן? 4) על מה מכפר שעיר הפנימי, ומנלן? ומדוע אינו סותר למאי דכתיב "אחת"? 5) כיצד ביארה הגמ' את דברי המשנה גבי כפרת שעיר המשתלח, ומה ההכרח לבאר כך?

ז. 1) האם יום הכיפורים מכפר רק על השבין, או דמכפר אף על אלו שאינן שבין (פרט), ומדוע? וכמאן סברה מתניתין, ומנין? 2) באיזה אופן אמרינן דמיתה מכפרת (פרט), ומנלן? 3) האם חטאות ואשמות ויום הכיפורים מכפרים אף על מזיד, ומנין? 4) מהו "מקרא קודש" הנאמר ביום כיפור, והאם נצרך הוא לכפרה, ומנלן?

ח. 1) העובר עבירה לאחר שילוח השעיר, האם נתכפר לו, ומנלן? ומה דינו היכא דמת קודם שילוח השעיר? 2) היכא משכחת לרבי ברת דיומא?
3) מנין שאף לכהנים וללוויים יש כפרה על טומאת מקדש וקדשיו ועל שאר עבירות? ומה מכפר עליהם, ומנין?

ט. 1) משל מי בא פר יום הכיפורים ושעירי יום הכיפורים ושעירי הרגלים, ומנין? ומה הדין אם הובאו משל אחרים, ומנין? והאם אף אלו שאינם משלמים מתכפרים, ומנין? 2) כמה וידויין היה בהן גדול מתוודה על הפר, ומדוע? ובאיזה לשון היה מתוודה אותן, ומדוע? 3) באיזה ידיעות איירי מתניתין ידיעות הטומאה? ועד היכן חשיב מקום מקדש לענין טומאה, ומדוע?

י. 1) מה דין ידיעות הטומאה היכא דלא נכנס למקדש בטומאה, אלא נטמא בעזרה, ומנין? 2) מה היא "מצוות עשה שבמקדש", ומה נאמר עליה? ומה היא "מצוות עשה שבנדה", ואמאי הובאה במתניתין? 3) למסקנת סוגיין, מה הם ה"ידיעות" דמשכחת לה בטומאה, והאם מתניתין מנתה לכולהו, ומדוע? 4) המסתפק האם צב מטמא או צפרדע מטמא, או דמסתפק בשיעור הטומאה, האם חשיב ידיעה מעיקרא? ומה הדין באינו יודע היכן הוא מקום המקדש, האם חשיב ידיעה מעיקרא (פרט)?

יא. 1) ביצד מקדשים את העזרה, ומנין? והאם קידוש כלי שרת שונה, ומנין? 2) מה היו מקדשים ב"שתי תודות", ומה הם "שתי תודות", ומנין? 3) האם קידושה של העזרה או של בתי ערי חומה שונה מקידושה של ירושלים, ומדוע? 4) האם קידוש העזרה שנעשה על ידי שלמה ועזרא היה שונה משאר הקידושים, ומדוע?

יב. 1) האם משכחת לה קידוש בחלות "חמץ", ומדוע? 2) מהו ה"שיר" שבו היו מקדשים, ומדוע? והיכן עוד היו אומרים לשיר זה, ומדוע? 3) כיצד היה סדר הולכת התורות והסנהדרין, והאם היו מקדשים בתוך החומה או מחוץ לחומה, ומדוע? 4) "הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת", מה הטעם בדין זה? הוכח! ומי היא פנימית ומי החיצונה, ומדוע?

יג. 1) מה הדין היכא דלא קידשו ככל הסדר הנצרך, ומניין? 2) כמה חומות היו לירושלים? ומה דין קדושתן, ומדוע? ומה היה מנהגן של עמי הארצות בענין קדושתה של ירושלים, ואמאי נהגו כן? 3) האם צריך "קלעים" בשביל להקריב קרבנות, ומדוע? 4) מה דעת ר' אליעזר גבי קדושה ראשונה? 5) "כשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום", במה קידשום? ומה דין שאר הערים שלא נמנו?

יד. 1) באר את שאלת הגמ' "טומאה בעזרה מנלן"! ומה השיבו על שאלה זו? 2) האם הדינים שנאמרו במשכן או במקדש, הוא הדין שינהגו אף במקדש או במשכן, ומדוע (פרט)? 3) המשתחוה בטומאה בעזרה, מה דינו? ומה הדין היכא דלא השתחוה אלא שהה? 4) מה היא "קידה" "כריעה" ו"השתחואה", ומנלן?

בהצלחה!

תשובות למבחן שבועות י טז

א. (1) לדעת ר' שמעון שעירי הרגלים מכפרים על אין בה ואין בה, דאיתקוש שעירי הרגלים לשעירי ראשי חדשים כדכתיב "שעיר ושעיר", דמכפר על מילתא דקודש, ועל כרחק דאתי לאין בה ואין בה, דכפרת ראש חודש ליכא למימר, דהא כתיב בה "אותה". וכן את כפרת החיצון והפנימי של יום הכיפורים ליכא למימר, דהא כתיב בפנימי "אחת" וחיצון הוקש לפנימי. וביארו התוס', דאף דראשי חדשים גופיה יליף מגזירה שוה מציץ, מכל מקום לא חשיב קדשים ושפיר חוזר ומלמד בהיקש.

(2) לדעת ר' מאיר, כל השעיריים כפרתן שוה, וילפי כוליהו מהדדי בהקישא דר' יונה, לאין בה ויש בה משעיר החיצון, ולאין בה ואין בה, לדעת רש"י מרגלים וכו', שמעון, ולטהור שאכל את הטמא מראשי חדשים וכו' יהודה. ולדעת תוס' ר' מאיר יליף כוליהו מראש חודש, דסבר דמכפר על אין בה ואין בה כר' יהודה, ועל טהור שאכל את הטמא כר' שמעון. ושעיר הפנימי אינו בכלל, משום דכתיב ביה "אחת".

(3) הא דראשי חדשים אינו מכפר על רגלים פשיטא לגמ', משום דכתיב ביה "עון" דמשמע דרק עון אחד הוא נושא. אבל הא דרגלים אינו מכפר על ראשי חדשים קשיא לגמ', וביארו התוס' דדרשא ד"אותה" לא משמע ליה, וכו' שמעון בן יהודה דלא דריש ליה, ועוד ביארו, דכיון דעל כפרת ראש חודש רק הוא מכפר. וכן פשיטא לגמ' דרשינן "אחת בשנה" ורגלים לא יכפרו על חיצון, אבל הדרשא ד"אחת" דרק כפרה אחת הוא מכפר לא משמע להו, והקשו אמאי חיצון לא יכפר אף על ראש חודש.

ב. (1) לדעת ר' שמעון בן יהודה, ראשי חדשים מכפר רק על טהור שאכל את הטמא, דכתיב "עון" דרק עון אחד הוא נושא. ורגלים מכפר גם על אין בה ואין בה, דליכא למימר דמכפר רק על דראש חודש, דלענין זה שפיר דרשינן "אותה" דלא יהיה עוד אחד שמכפר רק את כפרתה, אבל לענין שאינו מכפר גם את כפרת ראש חודש לא דריש "אותה". ועוד ביארו התוס' דהוקש שעירי הרגלים לחיצון לומר דמכפר על דבר שיש בו כרת והיינו טומאת מקדש וקדשיו. וחיצון מכפר גם על אין בה ויש בה, דסבר דלענין "אחת" לא הוקש שעיר החיצון לפנימי, דהא גבי מוזבא כתיב ולא גבי שעיר. אמנם "אחת בשנה" שפיר דרש דהא הוקש חיצון לפנימי, וילפינן דכפרה זו לא תהיה אלא אחת בשנה.

(2) ביאר רש"י דאין פוחתין מלשכת הטלאים ששה טלאים מבוקרים, ובראש חודש ניסן דצריכין להקריב מתרומה חדשה, נשתיירו שם ארבעה טלאים. ואמר עולא משמיה דר' יוחנן דנפדין תמימין ויחזרו וילקחום מתרומה חדשה. אבל ביחיד בכהאי גוונא אין נפדין אלא בעלי מומים, דהא כתיב "ואם כל בהמה טמאה" וקאי על בעלי מומים דנפדו.

(3) לדעת רש"י היינו המותר שנשאר מג' מנים שהכהן מכניס למלוא חפניו ביום הכיפורים. והתוס' ביארו, דהיינו המותר י"א מנים שנשארו בשנה פשוטה, דהא היו מפטמים שס"ח מנים. ולדעת רש"י מוזכרים לאומנים כסף בשכרן, וקודם שיתנו להם השכר מחללים את הקטורת על מעותיהם, ונותנים להם הקטורת ושוב חוזרין ולוקחין אותה מהם מתרומה חדשה, והכי עדיף טפי ולא דרך מכירה דהוי זולזול. והתוס' ביארו, דלא היו מוזכרים להם השכר, אלא היו מפרישים להם השכר דלב בית דין מתנה עליהם שיצא לחולין, וקודם שיוכו בהם מחללים עליהם הקטורת. והא דלא נותנין להם הקטורת בשכרן, או דאיירי באומני בנין ולמאן דאמר דאינן נוטלין מתורת הלשכה, או דאיירי באומני הקטורת אבל בעינן ליתן להם מתרומה החדשה.

(4) לדעת רש"י הנידון הוא האם המכתשת היתה כלי שרת, ואם כן קידשה לקטורת בקדושת הגוף, או דלא היתה כלי שרת. והתוס' העלו לומר, דודאי דלא היתה כלי שרת, והנידון הוא האם כשאומרים "יהא זה לקטורת" חל עליה קדושת הגוף או רק קדושת דמים.

ג. (1) קודם שהוכנסו בכלי, אין בהם משום טבול יום, דרק בקדושת הגוף איכא טבול יום. אמנם כתבו התוס' בחד גיסא דמדרבנן אף קודם שהוקדש בכלי נפסל, דלא גרע מחולין שנעשו על טהרת הקודש. וכשנכנסה הקטורת למכתשת שפיר הוי קדושת הגוף וטמא משום טבול יום, וכן הדין במנחות כשנכנסו ל"ביסא".

(2) לענין מנחות כל דקדשו בעזרה בכלי ויש בהם קדושת הגוף, נאמר בהו פסול לינה. ולענין קטורת, דעת רש"י דמדאורייתא אין בה כלל פסול לינה, כיון דאינה משנה מצורתה, ורק אם הכניסה לכלי שרת להקטירה, יש בה פסול לינה גזירה אטו שאר המתקדשים בכלי. והתוס' כתבו, דבמכתשת מדאורייתא אין פסול לינה, משום דהכי צורתה דעבדינן לה מעיקרא לכל השנה. אבל בכלי שמקטיר בה, מדאורייתא יש בה לינה. ועוד כתבו, דאין המכתשת פוסלת משום דאין מקדש אלא הראוי לו, והרי אין ראוי ליותר ממנה ליום, ועוד דהא אין מקדש אלא בומנן.

(3) המפגל בחפינת הקטורת, מסקינן ביומא דפסל לקטורת, כהיכי דנפסלת בלינה. והמפגל במנחות משקידשו בכלי, חייב האוכלה דהא יש לה מתירים. אבל המפגל בקומץ דאין לו מתירים אינו חייב משום פגול.

(4) מסקינן דהיינו משום דלב בית דין מתנה עליהם מעיקרא בשעת לקיחתן דאם לא יצטרכו להם, יהיו לדמי מותר התרומה, ושפיר נפדין אפילו תמימים. אבל אם היתנו שיהיה לדמי עולה, לא מהני מידי, דהא קיימא לן דהמקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף.

ד. (1) פר ושעיר הפנימי שאבדו, לדעת ר' יהודה ימותו, ולרש"י היינו משום דאינן ראויין לשנה הבאה, והוי כחטאת שמתו בעליה דלמיתה אזלא. ולתוס' היינו משום דחיישינן לתקלה. ולדעת ר' אלעזר ור' שמעון ירעו עד שיסתאבו ויפלו דמיהם לנדבה, ואף דאמרינן לב בית דין מתנה עליהם, אבודין שאני דמילתא דלא שכיחא היא ולא חשו להתנות, והוסיפו התוס' דמשום דקדושתן חמורה טפי נוהרין בהן. אמנם שעירי הרגלים דטפי שכיחי שפיר אמרינן לב בית דין מתנה עליהם, ויקרבו בעצמן לשם שעיר אחר, ואף ר' שמעון דסבר דלא אמרינן לב בית דין מתנה עליהם, מכל מקום מודה שיכול להקרב לשם שאר השעיריים, משום דכפרתן שוה במקצת. (2) לדעת ריש לקיש אליבא דרבנן, קדשי מוזבא לא היו בכלל העמדה והערכה, וקדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה, ולדעת ר' יוחנן אליבא דרבנן, כוליהו בכלל העמדה והערכה. ולדעת ר' שמעון קדשי מוזבא בכלל העמדה והערכה, וקדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה. ובבעל מום מעיקרו אף ר' יוחנן מודה דלא בעי העמדה והערכה.

(3) לדעת תנא קמא אפשר לפדותה עד שתשחט על גב מערכתה, ומסקינן דהוא משום דכיון דמיה יקרין לב בית דין מתנה עליה, ושפיר אפשר לפדותה אף דאינה בת העמדה והערכה. אמנם לאחר שנשחטה על גב מערכתה, גנאי הוא לפדותה. ודעת ר' שמעון דאף על גב מערכתה אפשר לפדותה. ואם פודין אותה לאחר השחיטה, אי אפשר להאכילה לכלבים, וכתבו התוס' דהוא רק מדרבנן, דהא בקדשי בדק הבית מדאורייתא שרי אפילו לכלבים. ופודין רק לשם עורה, ואף דבקדשי מוזבא אף עורה אסור, הכא דהוי מדרבנן שרי.

ה. (1) מהא דאמר ר' שמעון דשעיריים שאבדו קריבין זה בזה משום דדומה כפרתן, ולא אמר דהוא משום לב בית דין מתנה, מוכח דסבר דלא אמרינן לב בית דין מתנה, והתוס' ביארו, דשמעינן לה מהא דרבנן הקשו עליו אמאי קריבין זה בזה, ואי לאו דשמעו מיניה דלא אמרינן לב בית דין מתנה, לא היו מקשים. ובדעת רבנן הכי קיבל ר' יוחנן מרבנותיו דאמרינן לב בית דין מתנה. ומבואר בגמ', דאף מאן

דסבירא ליה אמרינן לב בית דין מתנה, איכא למימר דהיינו דווקא היכא דליכא תקנתא אחריתא כגון בקטורת. אמנם ר' יוחנן קיבל דרבנן סבירי דאף בתמידין דיש להם תקנה אחרת אמרינן לב בית דין מתנה.

(2) בתמידין מקיצין בהן את המזבח, והיינו משום דמעיקרא הופרשו לשם עולה, שפיר עבדינן בה עולה, וכדאמר ר' שמעון גבי השעירים. אמנם שעירי חטאות אין מקיצין בגופן, ואף דקיימא לן דמותר חטאת לנדבה, מכל מקום גזרינן אחר כפרה אטו קודם כפרה, אלא ירעו עד שיסתאבו.

(3) חטאת שמתה בעלה, הלכתא גמירא לן דתמות. ואשם שמתו בעליו או שנתכפרו, לדעת ר' אליעזר דינו כחטאת שימות, ולדעת תנא קמא ירעה עד שיסתאב, ולרש"י הכי גמירא לן מהלכה, ולתוס' ההלכה אמרה דיקרב נדבה, אלא דגזרו חכמים אטו קודם כפרה, והלכך ירעה עד שיסתאב. ודעת ר' יהושע שהוא גופיה יביא בדמיו נדבה, וסומך עליה ונסכיה משלו.

(4) לדעת רש"י איירי במותרות של ציבור, ומביאין אותן גופן לנדבה, ואתי כר' שמעון. ולדעת תוס' איירי במותר חטאת ואשם, ומביאין בדמיהן עולה ואתי כר' שמואל בר יצחק דאין מקיצין בגוף החטאת.

1. (1) בסוגיין אמרינן דקייץ המזבח הם כבנות שוח לאדם, והיינו כמיני מתיקה שמביאין לקינוח סודה, ומוכח דטובים הם למאכל, והקשו התוס' דבמסכת שביעית מבואר דמעיקרא לא תקנו עליהם שביעית, ולכאורה היינו משום דגרועין, ותיירצו, דלאו משום גריעותן אלא משום דעושים פירות לב' שנים, ומעיקרא סברו דאזלינן בתר לקיטה, ולבסוף סברו דאזלינן בתר חנטה. ועוד תירצו, דהתם איירי במוכססין בנות שוח דמין אחר הם. ומה דמבואר גבי דמאי דלא נחשדו בהן עמי הארץ, לאו משום גריעותן, אלא משום דמצויין מהן הרבה ביערות.

(2) מבואר ברש"י דעיקר הנידון הוא, האם מותר אשם אזיל לנדבת יחיד, ושפיר בא מן העוף, או דאזיל לנדבת ציבור, ואין נדבת ציבור באה מן העוף, דהא כתיב "והקריב מן התורים", והתוס' כתבו דכתיב "נפש". ובמותר דמים כתבו התוס' דודאי דאין מקיצין בעולת העוף, דהא דרשינן דבעי להביא בו דבר שהוא גם לה' וגם לכהן, והיינו עולת בהמה, שהבשר לה' והעור לכהנים. ועוד כתבו, דבעוף גופיה דניתותר, ודאי דקרב לקיץ.

(3) רש"י ביאר דכשוחטין אותן סתם, הסכין מקדשתן למה שהן, והיינו דאם הוקדשו מעיקרא לעולה, אף עתה ישחטום לשם עולת נדבה, ואתי לאשמועינן כר' שמעון דמקיצין בגופן. והתוס' ביארו, דרק על ידי שנמשכו לסכין נקבע עליהם שם תמיד או מוסף, וכל שלא נמשכו אפשר עדיין לפדותן, ואתי לאשמועינן כרבנן דר' שמעון דנפדים תמימין.

(4) מכפר על שוגג בטומאת מקדש וקדשיו, והיינו יש בה ואין בה, וילפינן מדכתיב "לכל חטאתם", וכן מכפר על מזיד, כדכתיב "מפשעיהם", ואינו סותר למאי דכתיב "אחת" כיון דהוי אחת לשוגג ואחת למזיד, ועוד, דכיון דאין אחר מכפר כפרתו, שפיר הוי אחת.

(5) מסקינן דמאי דכתיב "עשה ולא תעשה" בא לבאר מה הם קלות, ומאי דכתיב "כריתות ומיתות בית דין" בא לבאר מה הם חמורות. ומאי דכתיב "הודע ולא הודע" קאי על ספק אשם, דבין נודע לו ספיקו קודם יום הכיפורים ובין נודע לו אחר יום הכיפורים, יום הכיפורים מכפר עליו. דליכא למימר דהיינו ידיעה בודאי, דבר קרבן הוא ואין יום הכיפורים מכפר עליו, וכן ליכא למימר דאיירי בעבר העבירה בהודע, דהא הוי מזיד.

2. (1) לדעת רבי יום הכיפורים מכפר אף על אינן שביין, חוץ מכופר בעיקר ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה ומפר ברית בשר דאינו מכפר אלא על השבין, וילפינן לה מדכתיב "כי דבר ה' בזה וגו' הכרת תכרת עונה בה" והיינו דבאלו ג' עבירות תכרת נפשם גם לאחר יום הכיפורים מלבד היכא דעביד תשובה, ומשמע דאילו בשאר עבירות אף בלא תשובה יום הכיפורים מכפר, ובסיפרא ילפינן לה נמי מדכתיב "יום כיפורים הוא". ודעת רבא דבכרת דיומיה מודה רבי דאם לא עביד תשובה אין יום הכיפורים מכפר עליו, והיינו דכתיב "אך". ולדעת רבנן, אף בשאר עבירות אין יום הכיפורים מכפר עד שיעשה תשובה, דאי לאו הכי הוי זבח רשעים תועבה, והיינו דכתיב "אך". ומתניתין דקתני דשעיר המשתלח מכפר על עשה, על כרחך דכרבי אתיא, דאי כרבנן דבעינן תשובה, אף בלאו יום הכיפורים יש לו כפרה בתשובה גרידא.

(2) לדעת רבי מיתה מכפרת בכל אופן בין עבד תשובה ובין לא עבד תשובה. ומתניתין ביומא דקתני דאין המיתה מכפרת בלא תשובה, לאו כרבי היא. ולדעת רבנן, בכופר בעיקר ומגלה פנים ומפר ברית בשר, רק עם תשובה מיתה מכפרת, והיינו דכתיב "כי דבר ה' בזה וגו'" דקאי על המיתה לשיטתו. וכתב רש"י דבשאר עבירות, סבירא לרבנן דסגי ביום הכיפורים ומיתה, והתוס' כתבו, דסגי במיתה אף בלא יום הכיפורים, אך אינה ממרקת אלא בצירוף היסורין דלאחר מיתה, ואם עשה תשובה, המיתה לבדה ממרקת.

(3) רוב חטאות ואשמות לא באים על מזיד, מלבד אשם שפחה חרופה ונויר טמא ושבועת הפקדון, דמבואר בהו להדיא דמכפר אף על מזיד. ויום כיפור מכפר אף על מזיד, וילפינן לה או מדכתיב "הוא", או דילפינן משעיר הפנימי דכתיב ביה "ומפשעיהם".

(4) לדעת רש"י היינו לקבל את היום בברכות, ולתוס' היינו לשבות ממלאכה מחמת שקראוהו מקרא קודש ולא מחמת עצלות. ולא בעינן לה כדי להתכפר, דהא כתיב "יום כיפורים הוא".

3. (1) כתבו התוס', דהשעיר מכפר אף על מה שחטאו אחריו, משום דכתיב "כי ביום הזה יכפר עליכם". ועוד כתבו התוס', דבאמת אין השעיר מכפר על אחריו, אבל היום גופיה מכפר כפרה מקופיא. ועוד כתבו, דיתכן דאף יום הכיפורים מכפר כפרה גמורה, אלא דבעינן כולי יומא, ואם מת קודם שנגמר היום, אין לו כפרה. ולפי ב' תירוצים אלו, הוא הדין היכא דמת קודם שליחת השעיר.

(2) אליבא דרבא משכחת לה היכא דלא עבד תשובה, משום דרבי מודה דבכרת דיומא בלא תשובה אין יום הכיפורים מכפר. אמנם מסקינן דשפיר משכחת לה היכא דמת בו ביום קודם ששקעה החמה, וכן בגוונא דאכל סמוך לשקיעת החמה באופן שלא עבר עליו רגע מן היום.

(3) מדכתיב בפר ושעיר יום הכיפורים "ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר", דרשינן דיש כפרה לכהנים ולעם ישראל, ומדכתיב "יכפר" דרשינן דאף ללוים יש כפרה. ולדעת ר' יהודה דרשינן מהאי קרא דהשוו כולם לכפרה אחת, ועל כרחך דקאי על שעיר המשתלח, דאי בשעיר הפנימי, הא אין הכהנים מתכפרים בו, דהא כתיב ביה "אשר לעם", ומכל מקום כשם שמצינו להם כפרה בשאר עבירות, הוא הדין דמתכפרים אף על טומאת מקדש וקדשיו, ומתכפרים בפרו של אהרון, ואף דכתיב בו "אשר לו", הא כבר הותר מכללו דכתיב "וכיפר בעדו ובעד ביתו", ועוד שאף הכהנים נקראו ביתו. ולדעת ר' שמעון, הושוו רק לענין שלכולם יש כפרה, ומכל מקום אין הכהנים מתכפרים בשעיר המשתלח, דהא הוקשו שני השעירים זה לזה לומר דכשם שאין הכהנים מתכפרים בשעיר הפנימי, כך אין מתכפרים בשעיר המשתלח, אלא בוידוי הפר הם מתכפרים, ודמו של הפר מכפר עליהם מטומאת מקדש וקדשיו. והלוים שפיר הוו בכלל "אשר לעם" [ואף למאן דאמר דלוים לא הוי בכלל עם, מכל מקום יש לומר דאשר לעם אתי לאפוקי רק כהנים (תוס')] וכולי עלמא מודו דמתכפרים בשעיר המשתלח.

ט. (1) פר יום הכיפורים בא משל הכהן הגדול, וילפינן לה מדכתיב "אשר לו", ומדכתיב עוד "אשר לו" ילפינן דאף אינו משל הכהנים אפלו שמתכפרים בו, ומדכתיב "אשר לו" פעם שלישית, ילפינן לעכב. והכהנים מתכפרים בו אף שאינו משלהם, דהא כתיב "וכיפר בעדו ובעד ביתו". ושעירי יום הכיפורים אינם באים משל הכהנים, דהא כתיב "ומאת עדת בני ישראל" [והתוס' כתבו, דשפיר שמעינן לה נמי מדכתיב "אשר לעם"], ואם הובאו אינו מעכב, והם אינם מתכפרים בו. ושעירי הרגלים תליא בפלוגתא האם כהנים נמי שוקלין תרומת הלשכה אי לאו, ומכל מקום מתכפרים בו, דהא חזינן דמתכפרים בפרו של אהרון אף דאינו משלהם.

(2) היה מתוודה שני וידויין על הפר, ולר' שמעון דהפר מכפר ג' כפרות, על אין בה ויש בה ועל יש בה ואין בה ועל שאר עבירות, שפיר בעינן שני וידויין דיחד עם הדם הוי תלת מכפרים. ולר' יהודה דהפר מכפר רק טומאת מקדש וקדשיו, בידוי הראשון מתוודה רק עליו ועל ביתו, ובוידוי השני מתוודה אף על אחיו הכהנים, כדי שיבוא זכאי ויכפר על החייב. וכתבו התוס' דאף לר' שמעון מעיקרא לא היה מתוודה בפירוש על אחיו הכהנים, ורק אחר שנראה כזכאי היה מזכירן בפירוש.

(3) ברש"י מבואר דאיירי בידיעה גמורה, שנודעה לו בשעת הטומאה או לאחר מכאן, והתוס' כתבו, דהא מוקמינן לה לקמן כרבי דאמר ידיעת בית רבו שמידי ידיעה, ויש לפרש במתניתין דלא איירי בידיעה גמורה. ומקום המקדש הוא אף התוספת שהוסיפו על העזרה, דהא אין מוסיפין אלא במלך ונביא ואורים ותומים וכו'.

י. (1) מבואר במתניתין דאף אם נטמא בעזרה, אם השתחוה או ששהה כדי השתחוואה, או שהיה לו לצאת בקצרה ויצא בארוכה, היכא ידיע ונעלם ושוב ידע חייב קרבן עולה ויורד, וכל אלו השיעורים הלכה למשה מסיני הם.

(2) מצוות עשה שבמקדש היינו דמצווים לשלח מן המחנה את אותו שנטמא במקדש, ונאמר עליה שאין בית דין חייבין על הוראתה פר, וכן אין הכהן המשיח חייב עליה. ומצוות עשה שבגדה היינו שאם נכנס בהיתר ואמרה לו נטמאתי, מצווה לשהות עד שימות האבר מפני שציאתו הנאה לו כביאתו, והוא במתניתין אגב דבהוריות תני להו בהדדי.

(3) מסקינן דיש שמונה ידיעות, ידיעות טומאה דמקדש תחילה וסוף, ידיעות טומאה דקודש תחילה וסוף, ידיעות מקדש תחילה וסוף, וידיעות קודש תחילה וסוף. ולא יבא דאמרי קמא, מתניתין נקטה רק לידיעות בתרייתא דהם המביאות אותו לידי חוב קרבן, ולא יבא דאמרי בתרא, תני לידיעות קמייתא דחידוש הוא גבי טומאה דבעינן אף ידיעה מעיקרא.

(4) המסתפק אם צב מטמא או שרץ מטמא, שפיר חשיב ידיעת בית רבו, משום דלמד בבית רבו, ואף אם לא למד, או דמעולם לא ידע להבחין בין שרץ לצב, הא זיל קרי ביה רב הוא ויכול לשאול. אבל אם הסתפק בשיעור הטומאה, הא מבעיא לרב פפא האם חשיב ידיעה מעיקרא כיון דיודע את עיקר הטומאה, וקיימא בתיקו. והיכא דאינו יודע את מקום המקדש, אם הוא בזמן שבית המקדש קיים, הא זיל קרי ביה רב הוא. ואם הוא בזמן הזה דאין מצוי לשאול היכן מקומו, מבעיא ליה לרב ירמיה אליבא דרבי דמחייב אף על העלם מקדש וסבירא ליה דבעינן לכל הפחות ידיעת בית רבו מעיקרא, האם חשיב ידיעת בית רבו כיון דידע שיש מקדש, או דדוקא היכא דידע שנגע בשרץ ואף למד בבית רבו שהשרץ מטמא, חשיב ידיעת בית רבו, ומקדש שמעולם לא ידע מקומו, אף ידיעת בית רבו לא חשיב, וסלקא בתיקו.

יא. (1) מקדשים במלך נביא אורים ותומים סנהדרין, וילפינן לה ממשא דהוא היה מלך ונביא ואחיו כהן גדול ואורים ותומים והיו עמו שבעים וקנים, וכתיב ביה "וכן תעשו" יתירא ללמד דכן תעשו לדורות. וכן בעינן שתי תודות ושיר, כדחזינן בנחמיה. ומכל מקום כלי שרת אין מקדשים אותם אלא על ידי עבודה, כדכתיב בהו "אשר ישרתו בם בקודש" וליכא למימר דבעינן גם משיחה כבימי משה, דהא מייעט רחמנא "ויקדש אותם" משה במשיחה ולא לדורות במשיחה.

(2) היו מקדשים את העיר, משום דבעינן מידי דאם יוצא חוץ ממחיצתו נפסל. ותודות היינו הלחמי תודה החמץ, דהא כתיב בנחמיה "שתי תודות גדולות" ועל כרחך דלאו אמין גדול קאמר, דהוי ליה למיכתב פרים, וכן לא על גדול במינו, דאין לשבח בדבר זה דהרי אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שכיון ליבו לשמים, ועל כרחך דקאי על לחמי החמץ, שנעשים מעשרה עשרונות כנגד כל המצות.

(3) העזרה היתה מתקדשת בשיירי מנחה, דהא בעינן דבר שאם נאכל חוץ למחיצתה נפסל. וכתבו התוס', דבבתי ערי חומה, כיון דאין דבר שאם יוצא חוץ ממחיצתו נפסל, אינו מעכב.

(4) כתבו התוס' דלכאורה בזמן שלמה לא היתה מנחה לקדש, דהא אין מנחה בבמה. וכתבו, דצריך לומר דכיון שהכל נעשה בבית אחת הקידוש ועשיית המנחה, לא חשיב שנעשה בבמה. ועוד כתבו, דהיכא דלא אפשר לא אפשר. ולענין קידוש עזרא כתבו התוס', דלמאן דאמר דעזרא זכר בעלמא עביד ניהא, ולמאן דפליג צריך לומר דכתבו לענין שלמה.

יב. (1) לא משכחת לה משום דכל המנחות באות מצה, ואף שייריהם אסורים בחמץ כדכתיב "לא תאפה חמץ חלקם", ואף שתי הלחם דשבועות באין חמץ, מכל מקום לא יועיל, דהא קדושת הלחם הוי רק בשחיטת הכבשים, ובעינן קידוש דווקא בשעת סיום הבניה, ואין בניית המקדש דוחה שבת ויום טוב, וכן לא יועיל לגמור בניינו בתחילת הלילה קודם שיפסלו בנותר, דהא אין בונים בית המקדש בלילה.

(2) "מזמור לתודה" על שם התודה שהיו מביאים, "ארומך ה'", דהוא מזמור שיר חנוכת הבית, ו"ישב בסתר" דהוא שיר של פגעים ואמרי לה של נגעים, משום דמשה אמרו בהקמת המשכן, ו"ה' מה רבו צרי" כנגד צריהם שהיו מתלוצצים בהם בשעת הקמת המקדש. ור' יהושע בן לוי היה אומר להני קראי כשהיה הולך לישון, משום דלהגן בדברי תורה שרי.

(3) התודות היו הולכות קודם הבית דין, וכדכתיב בספר נחמיה, ואיכא מאן דאמר דהיו הולכות זו בצד זו, ואיכא מאן דאמר דהיו הולכות זו אחרי זו. ולדעת רש"י היו מהלכות מחוץ לחומה, והתוס' כתבו, דהיו מהלכות תוך החומה, כדי לקדש את מקומם, דאי לאו הכי יפסלו החלות משום יוצא.

(4) מסקינן דדין זה הוא הלכה למשה מסיני, דהא כל שלא עברו שתי החלות חסר בקידוש, דהא כולי עלמא מודו דשתי חלות מצוה אחת נינהו. ולמאן דאמר זו אחרי זו, הפנימית היינו הממצעת בין החיצונה לבין העם, ולמאן דאמר זו בצד זו, הפנימית היינו הקרובה לחומה, ואף למה שכתבו התוס' דהיו מהלכות מבפנים וזו הקרובה לחומה הוי טפי חיצונה, מכל מקום כיון דהיא האמצעית, שפי קרי לה פנימית.

יג. (1) לדעת רב הונא בעינן לכל הני, ורב נחמן אמר דסגי אף באחת מכל אלו, דהא בימי עזרא לא היה אורים ותומים ואפילו הכי קידשו, ושורש פלוגתייהו, האם קדושה ראשונה קידשה אף לעתיד לבוא, ועזרא זכר בעלמא עביד וליכא למילף מיניה, או דלא קידש לעתיד לבוא, ושפיר אפשר ללמוד מעזרא דסגי באחת.

(2) היו שלש חומות, דמעיקרא הוסיפו על החומה את הביצעה התחתונה של הר הזיתים, וקידשוה בכל הני וקדשותה מן הדין, ושוב הוסיפו על החומה להכניס אף את הביצעה העליונה, מפני שתורפה של ירושלים היא, אמנם לא קידושה בכל הני, וקדושתה רק כדי

שימסרו עצמם עליה. ועמי הארץ היו מחשיבים אף את העליונה לקדושת ירושלים מפני החומה, ומכל מקום מעשר היו אוכלים רק תוך החומה הראשונה, משום דהקפידו ב"לפני ה'" כיוון ששמעו הדרש "עשר בשביל שתתעשר".

(3) לצד אחד בגמ', הוא פלוגתת ר' אליעזר ור' יהושע, דנחלקו האם קדושה ראשונה קידשה אף לעתיד ולא בעינן קלעים, או דלא קידש לעתיד ובעינן קלעים, והדר מסקינן דלא פליגי וכולי עלמא מודו דקידשה אף לעתיד, והא דעשו קלעים היינו רק לצניעותא בעלמא ומר מאי דשמעי ליה קאמר, ומר מאי דשמיע ליה קאמר.

(4) בסוגיין מסקינן דקידשה לעתיד לבוא, וכתבו התוס' דהיינו דווקא "קדושת מחיצה", אבל קדושת הארץ לענין תרומות ומעשרות סבירא ליה דלא קידשה וכדמוכח מביצה.

(5) כתב רש"י דלא איתפריש במה קידשום, ולמאן דאמר קידשה לעתיד לבוא, אף שאר הערים קידשו, ורק מצאו את אלו ומנאום והשאר מתלי תליא במסורת. ולמאן דאמר לא קידשה לעתיד לבוא, קידשו רק את אלו ואין השאר קדושות כלל.

יד. (1) רש"י ביאר, דהא הקרא ד"ולא יטמאו את מחניהם" בנכנס בטומאה משמע. והתוס' ביארו, דכיון דלא משכחת אזהרה בהדיא על הנטמא בפנים, סלקא דעתין ד"ולא יטמאו את מחניהם" אנטמא בחוץ קאמר. ועוד ביארו, דאעונש כרת מבעיא לן, אבל אזהרה שפיר ידעינן מדכתיב "ולא יטמאו". והשיבו דלהכי כתיב תרי קראי חד אמשכן וחד אמקדש אף שאפשר ללמוד חד מחבירו, לומר דחייבים אף על טומאה דבפנים.

(2) בסוגיין אמרינן דליכא למילף משום דשאני משכן שנמשח, ושאני מקדש דקדושתו עולמית, ולרש"י היינו דאין אחריה היתר, ולתוס' היינו דקדושתו יותר ארוכה, או דאין ראוי לקדש לעולם אלא במקום זה. וכתבו התוס' בשם הר"ר חיים, דדוקא מילתא דתליא בקדושת המקום לא ילפינן חד מחבריה, אבל מילתא אחרינא שפיר ילפינן מהדדי, דהא מקדש איקרי משכן כדכתיב "ונתתי משכני בתוכם", ומשכן איקרי מקדש כדכתיב "ועשו לי מקדש". ועוד כתבו התוס' דיש ספרים שגרסי בסוגיין דאף לענין קדושה ילפינן חד מהדדי, והכא ילפינן מדשינה קרא בלישניה.

(3) השתחוה כלפי פנים והיינו לצד מערב, לכולי עלמא חייב אפילו לא בפישוט ידיים ורגליים, אבל בהשתחוה כלפי חוץ דהיינו לצד מזרח, בעינן דווקא שהייה של השתחוואה עם פישוט ידיים ורגליים, ואף שהייה חייבים רק בזה השיעור.

(4) קידה היינו על אפיים, כדכתיב "ותיקוד בת שבע אפיים ארצה". וכתבו התוס' דמגמרא הכי אית לן, והאי קרא אסמכתא בעלמא. וכריעה היינו על ברכיים, כדכתיב "מכרוע על ברכיו", והשתחוואה היינו בפישוט ידיים ורגליים, כדכתיב "להשתחוות לך ארצה".